

Tercih Ettikleri Merkezler Dışında Farklı Sınav Merkezlerine Yönlendirilen Öğrencilerin Uygulamaya İlişkin Görüşleri (Bir Durum Tespiti)

Yrd Doç. Dr. Fuat TANHAN
Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Psikolojik Danışma ve Rehberlik ABD Bşk.
ftanhan@yyu.edu.tr

Selami TANRIVERDİ
Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik
Yüksek Lisans Öğrencisi

Özet

Bu araştırma, bir betimleme çalışmasıdır. Öğrencilerin tercih ettikleri yerlerin dışında farklı sınav merkezlerine sınava girmeye yönlendirilmeleri istisnai bir durumdur. Böyle bir uygulamayı yapan Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi'nin (ÖSYM) birçok gerekçesi olabilir. Ancak bilimsel yönden tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilen öğrencilerin bu uygulamaya ilişkin görüşlerinin incelenmesi ve bu uygulamadan nasıl etkileneceğinin tespiti önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı yüksek öğretime giriş sınavında tercihleri dışında farklı yerlerde sınava giren öğrencilerin uygulamaya ve bu uygulamadan nasıl etkilendiklerine yönelik olarak görüşlerini ortaya koymaktır. Çalışmaya tercihleri dışındaki merkezlerde sınava giren 181 (erkek 157; kadın 24) öğrenci katılmıştır. Katılımcıların görüşleri anket yoluyla alınmış; veriler frekans ve yüzde değerleriyle incelenmiştir.

Anahtar sözcükler: sınav merkezi, tercih, tercih dışı.

Obtaining Views Related to Students Who Participated in Out of Chosen Examination Center

Abstract

Rotating to take examination in different exam centers which is out of chosen of students is an exceptional situation. Student selection and placement center (in Turkish OSYM) may have some reasons to have such an application. But it is crucial that determining or examining the opinions of the students how this situation affected on them. The aim of this study is to reveal the perception of the students that do they affect by this situation or not? The study was carried out on 181 students (157 male, 24 female) who took this examination involuntary places. The views of the participants were evaluated by using a scale. Outputs were scrutinized by using frequency and percentage measurement.

Key words: testing center, preferred, non-preferred

Giriş

Eğitim bir süreçtir. Örgün eğitim süreci okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim biçiminde sıralanır. Formel eğitimin önemli bir bölümünü oluşturan örgün eğitim sürecinin son halkası yükseköğretim olarak belirlenmiştir. Türk Eğitim Sisteminde yükseköğretim yasal düzenlemelerle isteğe bağlı ve ücretli olarak yapılandırılmıştır. Sosyal devlet ve eğitimde imkân ve fırsat eşitliğinin bir uzantısı olarak, ilgileri ve yetenekleri doğrultusunda ortaöğretime bitiren tüm bireyler yükseköğretime giriş hakkına sahiptir. Ancak talebin arzdan fazla olduğu her ortamda olduğu gibi, yükseköğretime talep eden bireylerin fazla olması durumunda belli bir seçim sürecine tabi tutulabilirler.

Öğrenci seçim yöntemi, durumdan duruma ve zamana göre farklılıklar gösterebilir. Değişen koşullar, ortaya çıkan ihtiyaçlar doğrultusunda yeni modeller uygulanabilir ya da mevcut modellerde değişimlere gidilebilir. Ancak uygulanan her seçim yönteminin güvenilir ve geçerli yöntemler olmasına özellikle dikkat edilmesi önem taşır. Seçim yönteminin geçerli ve güvenilir olması, bu seçim sürecine tabi olan her birey, vazgeçilmez olarak, böyle bir beklentiye sahiptir. Seçim yönteminin ve sürecinin geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin olumsuz değerlendirmeler, seçime tabi tutulan her bireyi derinden olumsuz etkiler.

Yükseköğretime Geçiş Sürecinin Betimlenmesi

Türk Eğitim Sisteminde yükseköğretim önemli bir yer tutar. Yükseköğretim Türk Eğitim Sisteminin yapılanmasında statüsü yüksek, makul bir gelir düzeyine sahip bir meslek edinmenin vazgeçilmez yolu olarak görülmektedir (Şahin, 2006, s:8). Bu nedendir ki yükseköğretime duyulan talep oldukça fazladır. 2010 yılı verilerine göre sınavsız geçiş yapan adaylarla birlikte 1.587.410 aday yükseköğretim giriş sınavına girmiştir. Yükseköğretime giriş sınavlarına giren öğrenci sayısı bir önceki yıllara karşılaştırıldığında sınav başvuran aday sayısında sürekli olarak bir artışın meydana geldiği görülür (www.osym.gov.tr, 14/05/2010).

Türkiye’de birçok yeni üniversitenin açılması, mevcut yükseköğretim bölümlerinin öğrenci kontenjan sayılarının artırılmasına karşın henüz yükseköğretime ilişkin toplumsal talep tam anlamıyla karşılanabilmiş değildir. Yükseköğretim arzının, yükseköğretim talebini ve çeşitliliğini karşılamadığından Türkiye’de yükseköğretime giriş “sınav” esasına dayalı olarak gerçekleştirilmektedir. Türk Eğitim Sisteminde yükseköğretime seçim, eski adıyla Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) ve Öğrenci Yerleştirme Sınavı (ÖYS); yeni adlarıyla Yüksek Öğretime Geçiş Sınavı (YGS) ve Lisans Yerleştirme Sınavı (LYS) ile gerçekleştirilmektedir. YGS ve LYS sınavlarında başarılı olabilmek ve yükseköğretim imkânını elde edebilmek amacıyla

adaylar uzun ve zorlu bir hazırlık dönemini yaşamak zorunda kalarak birbirleriyle yarışmaktadırlar. Hatta çoğunlukla bu sınava hazırlık süreci, ortaöğretim döneminden çok önce başlamakta ve “dershane”ler olarak bilinen özel öğretim kurumlarıyla da desteklenmeye çalışılmaktadır. Bu nedenle yükseköğretime geçiş süreci öğrenci ve velileri açısından kaygılı, zorlu ve pahalı bir süreç olarak yaşanmaktadır. Kimi durumlarda bu süreç öğrencilere aldırılan “özel dersler” ve psikolog ve psikolojik danışmanlarla desteklenmektedir.

Yukarıda özetlendiği üzere YGS’ye hazırlık uzun ve zorlu hatta “pahalı” bir süreci gerektirmektedir. Bu nedendir ki bu süreçte adaylar oldukça hassas olabilmekte ve süreçteki küçük olumsuzluktan büyük bir oranda olumsuz etkilenebilmektedirler. Sürecin zorluluğunun yansira öğrenciler ve aileleri tarafından bu sınava atfedilen büyük anlam, sınava hazırlık sürecini daha da karmaşıklarıştırmakta ve zorlaştırmaktadır. Bundan dolayı karar verme yetkisini ellerinde bulunduranların sınava dönük olarak alınacakları her karara büyük bir özenle yaklaşmaları gerektirir. Çünkü alınan her karar milyonlarla ifade edilen öğrenci kitlesiyle beraber, bu öğrencilerin ailelerini de büyük oranda etkilemektedir. Başka bir ifadeyle üniversiteye giriş sınavını bir meslek edinme ve bulmada önemli bir geçiş noktası olarak gören ve bu sınava psikolojik, sosyal ve ekonomik olarak önemli yatırımlar yapan öğrencileri ve ailelerini, sınav formatında ve sürecinde yapılacak her değişiklik öngörülebileceğinden çok fazla etkileyebilecektir. Ortaya çıkan etki sadece içinde bulunulan zamanı kapsamaktan öte, yaşamın geriye kalanı üzerinde de kalıcı etkileri olacaktır. Bu nedendir ki bazen bu etki hiç istenmeyen “intihar” gibi üzücü sonuçlara da yol açabilmektedir. Böylesine üzücü sonuçları görmek için internete kısaca bir göz atmak yeterli olacaktır (www.mynet.com, 28.09.2010). Bu nedendir ki Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi’nin (ÖSYM) YGS’ye girecek adayları, tercih ettikleri yerler dışındaki sınav merkezlerine yönlendirmesi yönündeki kararı, tercihi dışındaki merkezlerde sınava girmek durumunda kalacak öğrencileri ve ailelerini yakından etkileyeceği açıktır.

Yükseköğretim giriş sınavlarında ve sınava giriş süreçlerinde yapılacak değişimler öğrencileri birçok yönden etkileyebilir (Onur, 2000, s:159). Öğrencilerin ortaya konan değişimlerden etkilenme biçimlerini saymak bu çalışmanın sınırlarını aşacak kadar geniştir. Ancak, öğrencilerin ortaya konan değişikliklerden neden etkilendikleri yönündeki bir sorgulama durumu betimlemek açısından; sınav ve sınav sürecine ilişkin alınacak kararların tutarlılığını sağlaması yönünden yararlı olabilir. Bu nedenle, öğrencilerin tercih ettikleri sınav merkezleri dışında başka merkezlerde sınava yönlendirilmelerinin ortaya çıkardığı durumlar

ve bu durumların öğrencileri ne yönden etkilediği aşağıdaki kuramsal yapı çerçevesinde incelenmiştir.

Belirsizliğin Yarattığı Etkiler

Öğrenciler genellikle bildikleri, tanıdıkları ve birçok olası durumu öngörebildikleri yerlerde sınava girmek isterler. Bu nedenledir ki, öğrenciler çoğunlukla ya yaşadıkları ya da gerekli desteği alabilecekleri eş, akraba ve dostlarının yaşadıkları yerleri sınav merkezleri olarak tercih etmektedirler. Böylelikle öğrenciler sınava girecekleri yerlerde muhtemel belirsizlik durumlarını ortadan kaldırmaya çalışırlar. Belirsizliği gidermeye dönük bu çaba tüm insanlarda ortak bir mekanizmanın, otonom sinir sisteminin, bir sonucudur (Atkinson ve ark., 2006, s.62). Çünkü genellikle belirsizlik canlı organizmada gerginlik ve kaygıya neden olur. Bu yönüyle kaygı denetlenemeyen, öngörülemeyen durumlarla ilişkili olarak açığa çıkar (Katz ve Wykes, 1985). Bunun temel nedeni de belirsizlik ve ne olacağına dair öngörülemeslik durumlarında birey, yoğun olarak en olumsuz durumlara odaklanır ve kaygı yaşar. Böylelikle, öğrencilerin tercih etmedikleri yeni bir sınav merkezine yönlendirilmeleri, öğrenciler açısından belirsizliğe neden olabilmektedir. Öğrenci gideceği yere nasıl gideceği, nerde kalacağı, neler yaşayacağı vb. birçok husus hakkında kaygıya açık hale gelebilmektedir.

Fiziksel Yorgunluğun Neden Olduğu Etkiler

Belirsizliğin neden oldu zihinsel yoğunlun neden olduğu zihinsel dağınıklığın yanı sıra, öğrencilerin yaşadıkları veya tercih ettikleri ve kendileri açısından uygun olmadığı için tercih etmedikleri yerlerde sınava girmeye yönlendirilmeleri bazı fiziksel yorgunluklara neden olabilmektedir. Örneğin, birey sınava gireceği sınav merkezine uzaklığına göre bir ya da birkaç gün önceden gitmek durumunda kalabilir. Seyahatin vermiş olduğu yorgunluğun yanı sıra konaklama, beslenme ve farklı hava koşullarının (çok sıcak veya çok soğuk olma gibi) yarattığı farklı fiziksel etkilere bağlı olarak ortaya çıkan yorgunluk ve rahatsızlıklar da olabilir. Birey öznel hassasiyetine göre uykusuzluk yaşayabilir veya farklı beslenme, barınma veya hava koşullarından dolayı hastalanabilir. Bu nedenlerdir ki öğrenciler sınav yerini tercih ederken birçok faktörü dikkate almalarının yanında en az fiziksel yorgunluğa yol açacak biçimde sınava girebilmelerine olanak tanıyan yerleri tercih etme eğilimindedirler.

Bilindiği üzere, fiziksel yorgunluk zihinsel aktiviteler üzerinde olumsuz etkilere neden olabilmektedir (Solso, Maclin ve Maclin, 2007). Bu olumsuz etkilenmeler, zihnin istenilen konuya odaklanamaması, mantıksal düşünme süreçlerinde aksama, zihinsel dağınıklık gibi birçok noktada öğrenciler üzerinde olumsuz etkilere yol açabilir (Cüceloğlu, 2002, s.185-

187). Doğal olarak böylesi durumların yaşanması sınav performansı açısından istenmeyen olumsuz durumların yaşanmasına neden olabilir.

Olumsuz Algının Etkileri

Algı, psikolojin önemli çalışma alanlarından birini oluşturur. Algı, bireyin deneyimlerinden, öğrendiklerinden vb. etkilenir (Plotnik, 2009). Tercihleri dışında farklı sınav merkezlerinde sınava girmeye yönlendiren öğrencilerin uygulamanın nedenine ilişkin ÖSYM'nin yaptığı yasal açıklamaya inanıp inanmamaları öğrencilerin sınavın geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin algıları üzerinde olumsuz değişimlere neden olabilir. Örneğin, uygulamanın haklı gerekçelere dayandığını düşünen bir öğrenci durumdan etkilenmesiyle, düşünmeyen birinin algısı ve etkilenmesi benzerlik taşımayacaktır. Haksızlık olduğunu düşünen, ifade edilenin dışında farklı gerekçelerle uygulamanın gerçekleştirildiğini düşünen öğrenciler öfke ve kızgınlığa neden olacak olumsuz bir algı geliştirebileceklerdir. Bu yönlü algılar kişiselleştirilmiş algı olarak değerlendirilir (Goldstein, 2002).

Sınava hazırlanan öğrencilerin yaş aralıkları dikkate alındığında ergenlik döneminin etkileri yoğun olarak gözlemlenebilir. Bu yaş aralığında öğrenciler birbirlerinden büyük oranda etkilenme eğilimindedirler. Tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilme konusunda ortaya konan uygulamanın geneli kapsamaması, belli öğrencilerle sınırlı kalması bu öğrencilerin birbirlerinden etkilenerek olumsuz bir algı geliştirmelerine neden olabilir. Böylelikle etkileşime açık bu öğrenci kitlesi, birbirlerinden etkilenerek yoğun bir kaygı geliştirme eğiliminde olabilirler (Hogg ve Vaughan, 2007). Yapılan kimi araştırmalar yoğun kaygı durumlarında yoğun bir toplumsallaşmanın yaşandığını göstermektedir. Kişiler, özellikle de ergenler, doğrunun ve/ya normalin ne olduğunu bilinemediği durumlarda kendileriyle ilgili en aydınlatıcı bilgiyi kendilerini benzer kişilerle kıyaslayarak edinebilirler (Festinger, 1954, s:133'den akt. Hortaçsu, 1997). İlk kez karşılaştığı bir durum karşısında tepki ve başarı düzeyini değerlendirmek isteyen ergen, en önemli ölçüt olarak kendi yaştlarının düşünce ve davranışlarını alır (Hortaçsu, 1997, s:94). Araştırmanın yapıldığı dönemde, tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilen öğrencilerin yoğun bir dayanışma duygusuyla bir arada bulunmaları ve toplumsal bir gündem yaratma çabaları, yaşadıkları yoğun kaygıyla açıklanabilir.

Amaç

Çalışmanın amacı, farklı sınav merkezlerinde sınava girmeye yönlendirilen yüksek öğretime aday öğrencilerin, uygulamaya ilişkin görüşlerini almaktır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

- 1- Tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilmeleri konusunda öğrenciler hangi görüşlere sahipler?
- 2- Tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilmelerinden öğrenciler nasıl etkilenmektedir?

Önem

Tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine öğrencilerin yönlendirilmesi olgusal bir durum olmaktan çok, durumsaldır. Bundan dolayıdır ki bu çalışma alanda sık rastlanılmayan bir olayın etkilerini ortaya koymak ve durumdan etkilenen öğrencilerin görüşlerini ortaya koymasından önemlidir. Araştırmayı önemli kılan bir diğer nokta ise, durumsal olan ve kimi nedenlerle ortaya çıkan tekil bir olayın etkilerini ve durumdan etkilenenlerin düşüncelerini ortaya koyarak, olgusal olarak tekrar eden yükseköğretime öğrenci seçiminde alınacak kararların etkililiğini belirleyebilmektir.

YÖNTEM

Tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilen YGS öğrencilerinin görüşlerini almaya dönük bu çalışma, nicel araştırma desenlerinden genel tarama modelindedir (Karasar, 2003).

Çalışma Grubu:

Araştırmanın hedef evreni, tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilen Van merkezde ikamet eden tüm YGS öğrencilerinden oluşturmaktadır. Hedef evrenden ulaşılabilen ve çalışmaya katılımında gönüllü olan 181 YGS öğrencisi araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırmanın çalışma grubuna ilişkin betimsel istatistikler aşağıdaki tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1

Örneklem Grubunun Demografik Bilgilerine Ait Frekans ve Yüzde Dağılımları

Değişkenler	n	%
Cinsiyet:		
Erkek	157	86,7
Kadın	24	13,3
TOPLAM	181	100
Dershaneye gidip gitmeme:		
Gidiyor	177	97,8
Gitmiyor	4	2,2
TOPLAM	181	100
Hangi Lise Türünden mezun:		
Genel Lise	150	82,9
Endüstri meslek ve Teknik Lise	1	0,6
Anadolu Lisesi	15	8,3
Fen Lisesi	1	0,6
İmam Hatip Lisesi	4	2,2
Diğer	10	5,5
TOPLAM	181	100
YGS Sınavına Kaçınıcı Kez Giriliyor		
İlk defa giriyorum	0	0
İkinci kez giriyorum	124	68,5
Üçüncü kez giriyorum	31	17,1
Dördüncü kez giriyorum	19	10,5
Beşinci kez giriyorum	5	2,8
Altı kez ve üstü giriyorum	2	1,1
TOPLAM	181	100

Tablodan da anlaşılacağı üzere araştırmaya katılan 181 öğrencinin 157'si erkek, 24'ü kadındır. Araştırmaya katılan 177'si (%97,8) dershaneye gitmektedir. Bu durum öğrencilerin yükseköğretime girmekte ne kadar istekli olduklarının önemli bir göstergesi olarak görülebilir. Buna karşın araştırmaya katılan öğrencilerin % 31,5'nin (57 öğrenci) sınava en az iki kere girmiş olması, buna karşın geriye kalan 124 öğrencinin de sınava ikinci kez girecek olmaları tercihleri dışında başka merkezlerde sınava yönlendirilen öğrencilerin yükseköğretime giriş sınavında istenilen performansı gösteremedikleri biçiminde değerlendirilebilir. Araştırmaya katılan öğrenciler büyük bir çoğunlukla (% 82,9) genel lise türünden mezun olmalarına karşın, farklı lise türlerinden mezun öğrenci sayısı ise 31'dir. Bu durum, görece çalışma grubunun heterojen olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen "Öğrenci Görüşleri Formu" ile toplanmıştır. Bu formda farklı yönlerden öğrencilerden bilgi almaya dönük olarak hazırlanmış 25 soru maddesi bulunmaktadır. Soruların tümü kapalı uçlu ve yapılandırılmış

olarak hazırlanmıştır. Form araştırmaya katılımında gönüllü öğrencilere ilgili yönerge dâhilinde verilerek veriler toplanmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerden “Öğrenci Görüşleri Formu” ile toplanan veriler araştırmanın amaçları doğrultusunda betimleyici istatistik analizlerine tabi tutularak bulgulara ulaşılmıştır. Tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilen öğrencilerden araştırmaya katılan öğrencilerin yönlendirildikleri sınav merkezleri Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2
Tercihleri Dışı Olarak Öğrencilerin Yönlendirildikleri Sınav Yerleri

Merkezler	n	%
Ağrı	42	23,2
Bitlis	9	5,0
Erciş/Van	7	3,9
Erzurum	85	47,0
Diyarbakır	1	0,6
Hakkâri	1	0,6
Iğdır	1	0,6
Malatya	20	11,0
Muş	13	7,2
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	1	0,6
Tunceli	1	0,6
TOPLAM	181	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin Van ili belediye sınırları içinde ikamet ettikleri dikkate alındığında, YGS’ye tercihleri dışında farklı sınav merkezlerinde giren öğrencilerin en uzak merkez olarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ne en yakın olarak da Van belediye sınırlarından bir saatlik mesafede bulunan Van’ın ilçesi olan Erciş’e yönlendirildikleri görülmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunlukla Erzurum (%47,0), Ağrı (%23,2) ve Malatya’ya (%11,0) yönlendirildikleri görülmektedir.

Öğrencilerin buldukları sınav merkezinden farklı merkezlere yönlendirilmesi bu öğrencilerin maddi sıkıntı yaşayabilecekleri olasılığını da gündeme getirmektedir. Maddi sıkıntı yaşamaları durumunda bu öğrenciler, kendileri açısından oldukça önemli gördükleri yükseköğretime giriş sınavına giremeyebilirler. Bu nedendir ki, öğrencilerin inisiyatifi dışında gerçekleştirilen bu uygulamadan öğrencilerin en az etkilenmesini sağlamak da yine sosyal devlet kurumlarına düşmektedir. Sosyal devlet anlayışı gereği mevcut uygulama çerçevesinde öğrencilerin farklı sınav merkezlerinde sınava girmek için maddi desteğe ihtiyaç

duyup duymadıkları ve bu ihtiyacın karşılanıp karşılanmaması yönündeki bulgular Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3

Sınav yerine gitmeye yönelik maddi yardım ihtiyacı ve bu ihtiyacın karşılanmasına ilişkin tablo

Değişkenler	n	%
Tercihiniz dışında yönlendirildiğiniz merkezde sınava girmek maddi yönden bir sıkıntı yaratı mı?		
Evet	166	91,7
Hayır	15	8,3
TOPLAM	181	100
Maddi yardım ihtiyacınızı karşılamaya dönük herhangi bir destek aldınız mı?		
Evet	19	10,5
Hayır	162	89,0
TOPLAM	181	100

Tablo 3’te de görüldüğü gibi tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilen 181 öğrenciden 166’sı (%91,7), yönlendirildikleri sınav merkezinde sınav girmek hususunda maddi sıkıntı çektiklerini ve maddi yardıma ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Buna karşın, yönlendirildikleri sınav merkezlerinde sınav girmek noktasında herhangi bir kuruluştan yardım alan öğrenci sayısı 19 (%10,5) dur. Sadece bu veriler dikkate alındığında yaklaşık olarak öğrencilerin %81,2’sinin tercihi dışındaki bir merkezde sınava girerken maddi sıkıntı yaşadığı görülmektedir. Veri toplama aracında yardım talep edilip edilmediği yönünde bir soru bulunmadığından sınava girmek için maddi desteğe ihtiyaç duyan 166 öğrenciden kaçının yardım talebinde bulunduğu ve bunlardan kaçının karşılandığı bilinmemektedir. Ancak verilerden de anlaşılacağı üzere en az 19 öğrenci yardım talebinde bulunmuş ve bu öğrencilerin talebi de ilgili kuruluşça karşılanmıştır.

Araştırma kapsamında “Tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilmeleri konusunda öğrenciler hangi görüşlere sahipler?” yönünde ele alınan alt amaç, öğrencilere yöneltilen farklı sorularla değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda YGS öğrencilerine “Sınav yerleriniz kopya nedeniyle değiştirildiği fikrine katılıyor musunuz?”, “Yükseköğretime giriş sınavınız kısmen ya da tamamen geçersiz sayıldı mı?”, “Sınav yerinin değiştirilmesi uygulamasının sınavın geçerlik ve güvenilirliğini etkiler mi?”, “Sınav yerinin değiştirilmesi uygulamasında bölgesel bir yanlılığın olduğunu düşünüyor musunuz?”, “Sınav yerinizin değiştirilmesini bir haksızlık olarak görüyor musunuz?” soruları katılımcılara yöneltilmiştir. Yöneltilen sorular doğrultusunda elde edilen veriler frekans ve yüzdelik değerlerle ifade edilmiş, bulgular Tablo 4’de aktarılmıştır.

Tablo 4

Tercih dışı merkezlerde sınava yönlendirilmeleri konusunda öğrenci görüşleri

Değişkenler	n	%
Daha önce kısmen ya da tamamen sınavınız hiç iptal edildi mi?		
Evet	15	8,3
Hayır	166	91,7
TOPLAM	181	100
Kopya çekildiği için mi sınav yerleri değiştirildi?		
Evet	22	12,2
Hayır	140	77,3
Fikrim yok	18	9,9
TOPLAM	181	100
Sınav yerinin değiştirilmesinde bölgesel bir yanlılık var mı?		
Evet	159	87,8
Hayır	13	7,2
Fikrim yok	9	5,0
TOPLAM	181	100
Sınav yerinin değiştirilmesi uygulaması sınavın geçerlik ve güvenilirliğini etkiler mi?		
Hiç etkilemez	153	84,5
Az etkiler	10	5,5
Orta düzeyde etkiler	5	2,8
Çok etkiler	13	7,2
TOPLAM	181	100
Bu uygulama adil mi?		
Evet	6	3,3
Hayır	175	96,7
TOPLAM	181	100
Sınav yerlerinin değiştirilmesinin bir haksızlığa yol açtığını düşünüyor musunuz?		
Evet	169	93,4
Hayır	6	3,3
Fikrim yok	6	3,3
TOPLAM	181	100

Tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine öğrenci yönlendirilmesi uygulamasında ÖSYM gerekçe olarak kopya çekimini göstermiş ve sağlıklı bir biçimde sınavın yürütülmesi için bunun gerekli olduğunu belirtmiştir. Tablo 4’de görüldüğü üzere tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilen öğrencilerin 15’inin (%8,3) sınavı kopya veya başka nedenlerle kısmen ya da tamamen iptal edilmiş olmasına karşın, 166 öğrenci (%91,7) böyle bir deneyim yaşamamıştır. Araştırmaya katılan 181 öğrenciden 166’sının kopyaya daha önce bulaşmamış olmasına karşın tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilmeleri ÖSYM’nin orya koyduğu bu uygulamayı tartışmalı hale getirmektedir. Bu nedenledir ki

tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilen öğrencilerin 22'si (%12,2) kopya nedeniyle sınav yerlerinin değiştirildiğine inanırken; 140'ı ise (77,3) buna inanmadıklarını ifade etmişlerdir. Tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilen öğrenciler ÖSYM'nin bu uygulamayla yanlış bir tutum sergiledikleri yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğrencilerin 159'u (%87,8) tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilmelerinin arkasında ÖSYM'nin doğu bölgesine ilişkin yanlış tutumu olduğunu belirtmişlerdir. Buna karşın 13 (%7,2) öğrenci uygulamanın bölgesel bir yanlılıktan kaynaklanmadığını ve 9 (%5,0) öğrenci ise bu konuda bir fikrinin olmadığı yönünde görüş ortaya koymuşlardır.

Tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilen öğrencilerden araştırmaya katılan 181 öğrenciden 153'ü (%84,5) bu uygulamanın sınavı hiçbir biçimde daha geçerli ve güvenilir kılmayacağını söylemesine karşın, 28 öğrenci (%15,3) sınavın geçerlik ve güvenilirliğini az, orta ve çok etkileyeceği yönünde görüş belirtmiştir. ÖSYM'nin ortaya koyduğu kimi öğrencilerin tercih dışı sınav merkezlerine yönlendirilmesi uygulamasının bir haksızlığa yol açtığını düşünen 169 (93,4) öğrenciye karşın, sadece 6 öğrenci (%3,3) bunun haksızlığa yol açmadığını düşünmüş; 6 öğrencide bu konuda bir fikrinin olmadığını beyan etmiştir. Tercihleri dışında başka sınav merkezlerine yönlendirilen ve araştırmaya katılan 181 öğrenciden 175 öğrenci (%96,7) bu uygulamanın adil olmadığını düşünürken, geriye kalan sadece 6 öğrenci (%3,3) bu uygulamayı adil olarak değerlendirmiştir. Bu yönüyle uygulamanın haksızlığa yol açmayacağını düşünen altı öğrenci de bu uygulamayı adil bulmadıklarını söylemişlerdir.

Tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilmelerinden öğrenciler nasıl etkilenmektedir? Amacına dönük olarak sorulan sorular ve bu sorulara verilen cevaplar doğrultusunda elde edilen bulgular Tablo 5'de görülmektedir.

Tablo 5

Tercih dışı sınav merkezlerine yönlendirilen öğrencilerin bundan nasıl etkilendiğini gösterir tablo

Değişkenler	n	%
Tercihiniz dışında farklı bir merkeze yönlendirilmeniz sizi nasıl etkiledi?		
Olumlu	4	2,2
Olumsuz	177	97,8
TOPLAM	181	100
Eğer olumsuz etkilendiyseniz bu etki ne kadar oldu?		
Az	0	0
Orta	20	11,3
Çok	157	88,7
TOPLAM	177	100
Uygulama nedeniyle sınava girmemeyi düşündünüz mü?		
Evet düşündüm	119	65,7
Hayır düşünmedim	37	20,4
Fikir belirtmeyen	25	13,8
TOPLAM	181	100
Yönlendirildiğiniz merkezde barınma sorunu yaşadınız mı?		
Evet	170	93,9
Hayır	11	6,1
TOPLAM	181	100
Sınava giderken ulaşım sorunu yaşadınız mı?		
Evet	161	89,0
Hayır	20	11,0
TOPLAM	181	100
Sınava zamanında girebildiniz mi?		
Evet	133	73,4
Hayır	48	26,6
TOPLAM	181	100
Tercihiniz dışındaki merkezde sınava girmek performansınızı etkiledi mi?		
Hiç	1	0,6
Az	7	3,9
Orta	17	9,4
Çok	156	86,2
TOPLAM	181	100
LYS'ye hazırlanmanıza olumsuz etkisi oldu mu?		
Evet	160	88,4
Hayır	9	5,0
Kısmen	12	6,6
TOPLAM	181	100

Araştırmaya katılan 181 öğrenciden 177'si (%97,8) tercihleri dışında farklı bir sınav merkezinde sınava girmelerinin kendilerini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Buna karşın 4 öğrenci (%2,2) tercihleri dışında farklı bir yerde sınava girmenin kendilerini olumlu

etkilediğini ifade etmişlerdir. Öğrencilerden yaşadıkları olumsuzluğu “az”, “orta” ve “çok” düzeylerinde derecelendirmeleri istendiğinde yine araştırmaya katılan öğrenciler büyük bir çoğunlukla (%88,7) uygulamadan “çok” düzeyinde olumsuz etkilendiklerini dile getirmişlerdir. Tercihleri dışında farklı bir sınav merkezine yönlendirilmeleri sonucunda ortaya çıkan durumu değerlendirdiklerinde araştırmaya katılan 181 öğrenciden 119’u (%65,7) sınava girmemeyi düşündüğünü ifade etmiştir.

Tercihleri dışındaki sınav merkezlerinde sınava giren öğrencilerden araştırmaya katılanlar bu durumdan nasıl etkilendikleri yönünde elde edilen bulgular, öğrencilerin bu süreçten olumsuz etkilendiklerini göstermektedir. Araştırmaya katılan 181 öğrenciden 170’i (%93,9) tercihi dışında yönlendirildiği sınav merkezinde barınma sorunu yaşadığını ifade etmiştir. Benzer biçimde Yönlendirildikleri sınav merkezine ve sınava merkezinde “sınav yeri”ne gitmede ulaşım sorunu yaşadığını belirten öğrencilerin oranı ise %89,0 olarak görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrenciler barınma ve ulaşım sorunu yaşasa da tercihleri dışındaki sınav merkezlerindeki sınav yerlerine büyük bir çoğunlukla (%73,4) zamanında ulaşabilmişlerdir. Ancak, araştırmaya katılan öğrenciler zamanında sınava girmiş olduklarını belirtmiş olsalar da bu durumun sınav performanslarını nasıl etkilediğini “hiç”, “az”, “orta” ve “çok” biçiminde derecelendirmeleri istendiğinde 181 öğrenciden %86,2’si (156 öğrenci) “çok” oranında olumsuz etkilendiklerini dile getirmişlerdir. Sadece 1 öğrenci (%0,6) bu durumun kendilerini “hiç” etkilemediğini belirtmiştir.

Yapılan son düzenlemelerin sonucunda Türkiye’de yükseköğretime geçiş iki aşamalı bir sınav sistemiyle gerçekleştirilmektedir. Bunlardan ilki Yükseköğretime Geçiş Sınavı (YGS) diğeri ise Lisans Yerleştirme Sınavıdır (LYS). Bir kısım öğrencinin tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilmesi uygulaması ilk olarak YGS’de gerçekleştirildiği görülmektedir. YGS sonrasında girecekleri LYS sınavına hazırlık sürecinin, tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilmeleri uygulamasından etkilenip etkilenmeyeceğine ilişkin soru katılımcı öğrencilere sorulmuştur. Öğrenciler büyük bir çoğunlukla LYS performanslarının bu uygulamadan büyük oranda olumsuz etkileneceği yönünde görüş ortaya koymuşlardır. Araştırmaya katılan 181 öğrenciden 160’ı (%93,9) LYS’ye hazırlanmalarına bu uygulamanın olumsuz etkide bulunduğunu ifade etmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma, tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilen öğrencilerin uygulama hakkındaki düşüncelerini ve uygulamadan nasıl etkilendiklerini belirlemek

amacıyla nicel verilere dayalı olarak genel tarama modelinde tasarlanmıştır. Araştırmada örneklem seçme yoluna gidilmemiş; tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilen öğrencilerden ulaşılabilen ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 181 öğrenci araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerden “Öğrenci Görüşleri Formu” ile veri toplanmıştır. Veriler betimleyici istatistikler kapsamında frekans ve yüzde değerleriyle değerlendirilmiştir. Değerlendirmeler sonucunda tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilen öğrencilerin uygulamadan olumsuz etkilendikleri gözlenmiştir.

Tercihleri dışında farklı bir sınav merkezine yönlendirilen öğrenciler Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti gibi uzak bir merkezden Van İl merkezine bir saatlik uzaklıktaki merkezlere kadar geniş bir yelpazedeki merkezlere yönlendirildikleri görülmüştür. Öğrenciler yönlendirildikleri sınav merkezlerine gitmekte maddi sıkıntı yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Araştırmaya katılan bir kısım öğrenci yönlendirildikleri sınav merkezine gitme yönünde resmi kuruluşlardan yardım aldıklarını belirtmişlerdir. Buna karşın, araştırmaya katılan öğrencilerden önemli bir kısmı, tercihleri dışında farklı bir sınav merkezine yönlendirildiklerinde sınava girmemeyi düşündüklerini de ifade etmişlerdir.

Tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilen öğrenciler uygulamadan farklı boyutlarda etkilenmişlerdir. Tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilen ve araştırmaya katılan öğrencilerden büyük bir çoğunluğunun daha önce girdikleri yükseköğretim giriş sınavlarında kopya çekmedikleri, sınavlarının kısmen ya da tamamen iptal edilmediği elde edilen bulgulardan gözlenmiştir. Yukarıda belirtilen bulguyla paralel olarak araştırmaya katılan öğrenciler büyük bir çoğunlukla ÖSYM'nin uygulama için gösterdiği kopya gerekçesine inanmadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir. Tercihleri dışında farklı bir sınav merkezine gitme ve orada barınma noktasında problem yaşadığını belirten öğrenciler, tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirilmelerini haksızlığa neden olması yönünden eleştirmiş ve uygulamayı adil bulmadıklarını ifade etmişlerdir. ÖSYM'nin tercihleri dışında öğrencileri farklı sınav merkezlerine yönlendirme uygulamasının kimi öğrencilerin sınava zamanında girmemesine neden olduğu ve araştırmaya katılan öğrencilerden çoğunun bu süreçten sınav performansı olarak olumsuz etkilediği yönünde bulgular elde edilmiş olmasına karşın, öğrenciler büyük bir çoğunlukla, uygulamanın sınavı daha geçerli ve güvenilir kılmadığı yönünde belirtmişlerdir.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgulara dayalı olarak bazı öneriler ortaya konmuştur. Bunlar;

- 1- Yükseköğretime giriş oldukça zorlu ve sıkıntılı bir çalışma sürecini gerektirmektedir. Bu süreçte öğrenciler ortaya çıkan olumsuzluklardan yoğun bir biçimde etkilenebilmektedir. Bundan dolayıdır ki yükseköğretime giriş sürecine ilişkin alınan kararlarda öğrencilerin bu durumlarının dikkate alınarak kararların alınması gerekir.
- 2- Yükseköğretime giriş sürecinde alınan kararların neden olacağı muhtemel olumsuzlukları gidermek adına, kararların gerekçesi olabildiğince açık bir biçimde açıklanabilmelidir. Ortaya konan uygulamalar hakkında yeterli bilgisi olmayan adaylar, fısıltı haberlerine inanmakta ve daha çok kaygı duyabilmektedirler. Bunun önlenmesi amacıyla adayları alınan kararlar ve uygulamalar hakkında bilgilendirmek amacıyla bir danışma bürosunun oluşturulması ve süreç içinde açık tutulması yararlı olacaktır.
- 3- Tercihleri dışında farklı sınav merkezlerine yönlendirmeleri uygulamalarına mümkünse yer verilmemeli, çok gerekli olduğu durumlarda ise süreçten öğrencilerin olumsuz etkilenmemesi için yetkililerin gerekli her türlü tedbiri almaları yerinde olacaktır. Bu amaçla öğrencilere yeterli maddi destek sağlanmalı, gidecekleri merkezlerde öğrenciler karşılanarak uygun barınma koşulları yetkililerce sağlanabilmelidir.

KAYNAKÇA

- Atkinson, L. R.; Atkinson, C. R.; Smith, E. E. ve diğ. (2006); *Psikolojiye Giriş*, Çev.: Alogan, Y.; Arkadaş Yayınları: Ankara.
- Cüceloğlu, D. (2002). *İnsan ve Davranışları: Psikolojinin Temel Kavramları*. Remzi Kitapevi: İstanbul.
- Goldstein, E. B. (2002). *Sensation and Perception*. Pacific Grove, CA: Wadsworth.
- Hogg, M.A ve Vaughan, G. M. (2007). *Sosyal Psikoloji*. Çev.: Yılmaz, İ; Gelmez, A. Ankara: Üntopya Yayınları.
- Hortaçsu, N. (1997) *İnsan İlişkileri*. (2. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- İhlâs Haber Ajansının “Üniversiteyi Kazanamadı İntihar Etti” başlıklı haberi (26 Ağustos 2010). Adana: mynethaber. Erişim tarihi: 28.09.2010.
<http://haber.mynet.com/detay/yasam/universiteyi-kazanamadi-intihar-etti/529356>
- Karasar, N. (2003).

Katrz, R. ve Wykes, T. (1985). *The pchological difference between temporally predictable and unpredictable stressfull event: Evidence for information cntrol theories*. Journal of Personality And Social psychology, 48, 781-790.

Onur, B. (2000) *Gelişim Psikolojisi, Yetişkinlik-Yaşlılık-Ölüm* (5. baskı). Ankara: İmge Kitabevi.

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (ÖSYM). <http://www.osym.gov.tr>

Plotnik, R. (2009). *Psikolojiye Giriş*. Çev.: Geniş, T. Kaknüs Yayınları: İstanbul.

Solso, R. L.; Maclin, M. K. ve Maclin, O. H. (2007). *Bilişsel Psikoloji*. Çev.: Ayçiçeği-Dinn, A., Kitapevi Yayınları: İstanbul.

Şahin, A. (2006). *İlköğretim ve Ortaöğretimde OKS-ÖSS Uygulamaları ve Sonuçları* (Yayınlanmış Doktora Tezi) Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Erzurum.